A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2008. április 3. *

A C-331/06. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Rechtbank te Amsterdam (Hollandia) a Bírósághoz 2006. július 31-én érkezett, 2006. július 27-i határozatával terjesztett elő az előtte

K. D. Chuck

és

a **Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, L. Bay Larsen, K. Schiemann, P. Kūris (előadó) és J.-C. Bonichot bírák,

* Az eljárás nyelve: holland.

főtanácsnok: J. Mazák,
hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2007. szeptember 27-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank képviseletében E. Pijnacker Hordijk és S. J. H. Evans advocaten,

– a holland kormány képviseletében H. Sevenster, meghatalmazotti minőségben,

– a görög kormány képviseletében K. Georgiadis, valamint Z. Chatzipavlou és O. Patsopoulou, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: W. Ferrante, avvocato dello Stato,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében V. Kreuschitz és M. van Beek, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2008. január 16-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendeletnek (HL L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.) a 2004. március 31-i 631/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL L 100., 1.o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 10. o.) módosított és naprakésszé tett változata (a továbbiakban: 1408/71 rendelet) 48. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a K. D. Chuck és a Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (egészségbiztosítási pénztár igazgatási tanácsa, a továbbiakban: SVB) közötti jogvita keretében terjesztették elő, melynek tárgya az, hogy a felperes tekintetében e szerv megtagadta a K. D. Chuck által Dániában fizetett társadalombiztosítási járulék figyelembevételét azzal az indokkal, hogy nyugdíjfolyósítás iránti kérelmének benyújtása idején nem valamely tagállam területén rendelkezett lakóhellyel.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 Az 1408/71 rendelet 2. cikke meghatározza a hatálya alá tartozó személyeket, és (1) bekezdésében az alábbiak szerint rendelkezik:

„E rendelet vonatkozik azokra a munkavállalókra vagy önálló vállalkozókra és diákokra, akik egy vagy több tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartoznak vagy tartoztak, és akik a tagállamok egyikének állampolgárai, valamint azokra a hontalanokra vagy menekültekre, akiknek a lakóhelye valamely tagállam területén található, és ezek családtagjaira és túlélő hozzátartozóira.”

4 Az 1408/71 rendelet „A lakóhellyel kapcsolatos kikötések eltörlése – A kötelező biztosítás hatása a járulékok visszatérítésére” című 10. cikke értelmében:

„(1) A rendelet eltérő rendelkezéseinek hiányában az egy vagy több tagállam jogszabályai szerint megszerzett rokkantsági, öregségi vagy túlélő hozzátartozókat megillető pénzbeli ellátás, munkahelyi balesetek vagy foglalkozási megbetegedések esetén fizetett nyugdíj és haláleseti juttatás nem csökkenthető, nem módosítható, nem függeszthető fel, nem vonható vissza vagy foglalható le azzal az indoklással, hogy a jogosult egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, mint amely tagállam területén a fizetésre kötelezett intézmény található.

[…]”

5 Az 1408/71 rendelet „Egy évnél rövidebb biztosítási vagy tartózkodási idő” című 48. cikke értelmében:

„(1) A 46. cikk (2) bekezdésétől függetlenül a tagállam intézménye nem köteles biztosítani az ellátást a biztosítási esemény bekövetkezésekor figyelembe vett, az általa alkalmazott jogszabályok szerint szerzett időszakok vonatkozásában, ha:

– az említett időszakok hossza nem éri el az egy évet,

és

– csak ezeket az időszakokat figyelembe véve nem keletkezik jogosultság az ellátásra a fenti jogszabályok rendelkezései értelmében.

(2) A 46. cikk (2) bekezdésének alkalmazásában a b) pont kivételével más érintett tagállamok illetékes intézménye figyelembe veszi az (1) bekezdésben említett időszakot

(3) Ha az (1) bekezdés alkalmazása mentesítené az érintett tagállamok valamennyi intézményét kötelezettségeik teljesítése alól, az ellátást kizárólag a legutolsó olyan állam jogszabályai szerint kell biztosítani, amely jogszabályainak feltételeit teljesítették, mintha a 45. cikk (1)–(4) bekezdésének megfelelően szerzett és figyelembe vett valamennyi biztosítási vagy tartózkodási időt ezen állam jogszabályai szerint szerezték volna meg."

6 Az 1408/71 rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1972. március 21-i 574/72/EGK tanácsi rendelet (HL L 74., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o., a továbbiakban: végrehajtási rendelet) 36. cikkének (3) bekezdésében ekként rendelkezik:

„Ha az igénylő olyan állam területén rendelkezik lakóhellyel, amely nem tagállam, úgy [öregségi ellátás iránti] kérelmét azon tagállam illetékes intézményéhez nyújtja be, amely tagállam jogszabályainak a hatálya alá a munkavállaló vagy önálló vállalkozó utoljára tartozott."

A nemzeti szabályozás

7 Az öregségi nyugdíjról szóló általános törvény (Algemene Ouderdomswet, a továbbiakban: AOW) 6. cikke (1) bekezdésének szövege az alábbi:

„Jelen rendelkezések értelmében biztosítottnak minősülnek:

a) a lakóhellyel rendelkező személyek, valamint

b) azon, lakóhellyel nem rendelkező személyek, akik Hollandiában munkaviszony alapján kapott bér és fizetés után adófizetésre kötelezettek, és akik a 65. életévüket nem töltötték be.”

8 Az AOW 7. cikkének értelmében:

„Jelen törvény rendelkezéseinek értelmében öregségi nyugdíjra jogosult az a személy:

a) aki 65. életévét betöltötte, és

b) aki jelen törvény értelmében biztosítottnak minősült azon naptól kezdődően, hogy 15. életévét betöltötte, addig a napig, amikor 65. életévét betöltötte."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

9 K. D. Chuck, brit állampolgár az 1972. szeptember 1. és 1975. április 1. közötti, valamint az 1976. január 1. és 1977. december 31. közötti időszakban Hollandiában dolgozott és lakott. A felperes a két időszak közötti kilenc hónapban Dániában dolgozott, ahol társadalombiztosítási járulékot fizetett. 1978. január 1-jétől az Egyesült Államokban rendelkezik lakóhellyel. Hatvanötödik életévének betöltésekor öregségi nyugdíj iránti kérelmet nyújtott be az SVB-hez.

10 Az SVB K. D. Chuck számára 2000 decemberétől kezdődően – azon 45 év vonatkozásában, amely folyamán nem volt biztosított – 90%-kal csökkentett öregségi nyugdíjat állapított meg kiegészítő juttatással. E nyugdíj összegének kiszámítása során az SVB nem vette figyelembe a Dániában megszerzett biztosítási időt azzal az indokolással, hogy K. D. Chuck már nem valamely tagállam területén rendelkezett lakóhellyel, és az SVB szerint nem hivatkozhatott az 1408/71 rendelet 48. cikkére.

11 K. D. Chuck a fenti határozat ellen panaszt nyújtott be az SVB-hez, amely 2002. január 2-i határozatával azt elutasította. K. D. Chuck ekkor keresetet nyújtott be a Rechtbank te Amsterdamhoz.

12 A felperes arra hivatkozik, hogy az 1408/71 rendelet 48. cikkének értelmében a Dániában megszerzett biztosítási időket figyelembe kellett volna venni a biztosítási idők kiszámítása során. Az a tény, hogy kérelmének benyújtása idején lakóhelye nem valamely tagállam területén volt, nem akadályozhatja az említett 48. cikk alkalmazását.

13 2006. július 27-én a Rechtbank te Amsterdam az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Ha valamely munkavállaló a nyugdíjkorhatár elérésekor a[z Európai] Közösségen kívül rendelkezik lakóhellyel, a[z 1408/71] rendelet 48. cikke ugyanúgy alkalmazandó-e, mint abban az esetben, ha az érintett munkavállaló a Közösség területén rendelkezik lakóhellyel?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

14 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az 1408/71 rendelet 48. cikkének (2) bekezdése előírja-e azon tagállam illetékes intézménye számára, amelynek területén valamely tagállami állampolgár munkavállaló utoljára lakóhellyel rendelkezett, hogy ezen, az öregségi nyugdíj iránti kérelem benyújtásának idején harmadik államban lakóhellyel rendelkező munkavállaló öregségi nyugdíjának kiszámításához ugyanolyan feltételekkel vegye figyelembe az e munkavállaló által valamely másik tagállamban teljesített szolgálati időt, mint ha e munkavállaló továbbra is a Közösség területén rendelkezne lakóhellyel.

A Bíróság elé terjesztett észrevételek

15 Az SVB úgy véli, hogy az 1408/71 rendelet kizárólag azon munkavállalók számára biztosít jogosultságot és ellátást, akik a Közösségen belül mozognak, valamint hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából nem lehet arra következtetni, hogy az e rendelet hatálya alá tartozó személyek automatikusan jogosulttá válnak.

16 Az SVB hozzáteszi, hogy az említett rendelet 48. cikkében foglalt rendelkezéseket kizárólag akkor köteles a Közösség területén kívül lakóhellyel rendelkező kérelmező tekintetében alkalmazni, ha az összesítendő ellátások ugyanezen rendelet 10. cikkének értelmében átvihetők. Márpedig e cikk a nyugdíj átvitelének lehetőségét kizárólag egy másik tagállam felé biztosítja. Következésképpen a dán hatóságoknak nem kötelességük átvinni a nyugdíjat harmadik államba, tehát nem logikus, hogy a fent említett 48. cikk kötelezze a holland hatóságokat a K. D. Chuck által Dániában befizetett járulékok figyelembevételére.

17 Az SVB kijelenti egyébiránt, hogy mivel a közösségi jog nem rendelkezik ezen ellátások átviteléről, abból *a fortiori* lehetetlen levezetni az összesített járulékfizetési idők átvitelének jogát az 1408/71 rendelet 48. cikkének (2) bekezdése értelmében. Ezt az álláspontot megerősíti a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.) 7. cikke is.

18 Az előterjesztett kérdésre adandó igenlő válasz alátámasztása érdekében a holland kormány arra hivatkozik, hogy az EK 42. cikk a munkavállalók szabad mozgásának ösztönzése céljából a munkavállalók szociális biztonságához kapcsolódó jogokat biztosító eszközrendszert hoz létre. E célból e cikk rendelkezik egyrészt valamennyi biztosítási idő összesítéséről az egyes tagállamok területén túlmutató, a juttatásokhoz való jog keletkeztetése és fenntartása érdekében, másrészt a juttatások kifizetésének kötelezettségéről a Közösség egész területén. Ezenkívül a végrehajtási rendelet 36. cikkének (3) bekezdése azon személyek tekintetében rendelkezik az öregségi nyugdíj kérelmezésének eljárásáról, akik nem valamely tagállamban rendelkeznek lakóhellyel.

19 Az ugyanezen kérdésre adandó nemleges válasz alátámasztása érdekében a holland kormány megjegyzi, hogy az 1408/71 rendelet célja a munkavállalók és családtagjaik Közösségen belüli szabad mozgásának megkönnyítése, amely álláspont megerősítést nyer az EK 42. cikk által is, amelynek értelmében az Európai Unió Tanácsa elfogadja azokat az intézkedéseket, amelyek biztosítják a juttatások kifizetését a tagállamok területén lakó személyek számára.

20 Végezetül pedig a holland kormány kiemeli, hogy noha az öregségi nyugdíjat az 1408/71 rendelet 48. cikkének (2) bekezdése alapján kell kiszámítani, ez nem jelenti azt, hogy át lehetne vinni harmadik államba, hogy ott kerüljön kifizetésre. Ez a rendelet nem érinti e kérdést, amelyre továbbra is kizárólag a nemzeti jogszabályok irányadóak.

21 Az Európai Közösségek Bizottságának javaslata alapján azt a választ kellene adni, hogy amennyiben valamely munkavállaló a Közösségen kívül rendelkezik lakóhellyel a nyugdíjkorhatár elérésekor, az 1408/71 rendelet 48. cikkét rá azonos módon kell alkalmazni, mint ha a Közösség területén lakna. A Bizottság álláspontja szerint az, hogy az érintett személy lakóhelye a Közösség területén vagy azon kívül található, egyáltalán nem befolyásolja e rendelkezés alkalmazását.

22 A Bizottság e tekintetben arra hivatkozik, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következően az 1408/71 rendelet egyetlen célja a nemzeti rendszerek összehangolásának biztosítása. E rendelet fenntartja a különböző nemzeti rendszereket, különböző követeléseket idézve elő ezzel a különféle nemzeti intézményekkel szemben.

23 Úgy tűnik továbbá, hogy e szabályok alkalmazásának meghatározó ismérve a munkavállaló és egy meghatározott tagállam azon szociális biztonsági rendszere közötti kapcsolat, amelynek az érintett személy biztosítottja volt egy meghatározott időszakon keresztül, anélkül hogy figyelembe kellene venni azt, hogy szakmai tevékenységét hol gyakorolja.

24 A Bizottság ebből arra következtet, hogy az SVB gondolatmenetének követése az összesítés 1408/71 rendelet által kimondott elvét jelentős mértékben megfosztaná hatékony érvényesülésétől. Mindazonáltal egyetlen közösségi jogi rendelkezés sem írja elő, hogy a szociális ellátások ténylegesen kifizetésre kerüljenek harmadik államokban. Ezen ellátások kifizetésére továbbra is a nemzeti jog irányadó.

25 A görög és olasz kormány lényegében osztja a Bizottság álláspontját. Az előbbi kormány rámutat továbbá a végrehajtási rendelet 36. cikkének jelentőségére, amely arra a helyzetre vonatkozik, amikor a kérelmező lakóhelye ellátás iránti kérelme benyújtásának idején nem a Közösség területén található.

A Bíróság válasza

26 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság kimondta: az EGK-Szerződés 51. cikke (később az EK-Szerződés 51. cikke, jelenleg, módosítást követően EK 42. cikk) fenntartja a tagállamok szociális biztonsági rendszerei között, következésképpen pedig az ott munkát vállaló személyek jogai között fennálló eltéréseket (a C-227/89. sz. Rönfeldt-ügyben 1991. február 7-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-323. o.] 12. pontja).

27 Az 1408/71 rendelet nem alakítja ki a szociális biztonság egységes rendszerét, hanem fenntartja a különböző nemzeti rendszereket, és egyetlen célja e rendszerek összehangolása (a 21/87. sz. Borowitz-ügyben 1988. július 5-én hozott ítélet [EBHT 1988., 3715. o.] 23. pontja). Fenntartja a különböző rendszereket, különböző követeléseket idézve elő ezzel azon különféle intézményekkel szemben, amelyek tekintetében az ellátásra jogosultakat a belső jog vagy szükség esetén a közösségi joggal kiegészített belső jog alapján közvetlen jogosultság illeti meg (a 100/78. sz. Rossi-ügyben 1979. március 6-án hozott ítélet [EBHT 1979., 831. o.] 13. pontja).

28 A Bíróság ugyancsak kimondta, hogy a Szerződés 51. cikkét végrehajtó rendeleteket az ezen rendelkezés által követett célkitűzés fényében kell értelmezni, amely nem más, mint a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásának lehető legteljesebb biztosítása (lásd a 10/78. sz. Belbouab-ügyben 1978. október 12-én hozott ítélet [EBHT 1978., 1915. o.] 5. pontját és a C-105/89. sz. Buhari Haji ügyben 1990. november 14-én hozott ítélet [EBHT 1990., I-4211. o.] 20. pontját).

29 Vitathatatlan, hogy az 1408/71 rendelet nem szól kifejezetten az alapügy tárgyát képező helyzetről a tekintetben, hogy a biztosított nyugdíjjogosultságának – az egyes tagállamokban teljesített szolgálati idő vonatkozásában történő – kiszámítására milyen hatása van annak, hogy az öregségi nyugdíj iránti kérelem benyújtásának idején e személy hol rendelkezik lakóhellyel.

30 E rendelet 2. cikke ugyanis ugyanezen rendelet alkalmazásához mindössze két feltétel teljesítését írja elő: jelesül, hogy a munkavállaló a tagállamok egyikének állampolgára, vagy olyan hontalan, illetve menekült legyen, akinek a lakóhelye valamely tagállam területén található, és hogy jelenleg vagy korábban egy vagy több tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartozzon.

31 Ami ugyanezen rendelet 10. cikkét illeti, az kizárólag a tagállamok között tiltja a lakóhellyel kapcsolatos kikötéseket.

32 Mindazonáltal, amint azt a főtanácsnok kiemeli indítványának 44. pontjában, az 1408/71 rendelet a Szerződés 51. cikkében meghatározott célkitűzést kívánja megvalósítani azon negatív hatások kiküszöbölésével, amelyekkel a munkavállalók szabad mozgáshoz való jogának gyakorlása járhat a munkavállalók és családtagjaik szociális biztonsági ellátásai tekintetében, főként ami az olyan migráns munkavállalók szakmai előmenetelét illeti, akik különböző szociális biztonsági rendszereknek fizettek járulékot; ezáltal tehát jogi bizonyosságot nyújt számukra a tekintetben, hogy a nyugdíjrendszerekbe fizetett járulékaikból származó nyugdíjjogosultságukat ugyanolyan módon meg fogják őrizni, mint az a munkavállaló, aki nem gyakorolta a Közösségen belüli mozgás szabadságához fűződő jogát.

33 E rendelet 48. cikke, az egy meghatározott tagállam jogszabályai szerint szerzett, egy évet el nem érő biztosítási idő, valamint egyéb tagállamokban szerzett biztosítási idő összesítésének előírásával hozzájárul a munkavállaló tagállamok közötti szabad mozgásának biztosításához.

34 Következésképpen meg kell állapítani, hogy ez a 48. cikk, amely alkalmazását egyébiránt nem köti a munkavállaló öregségi nyugdíj iránti kérelme benyújtásának idején érvényes lakóhelyéhez, nem értelmezhető akként, hogy az, ha az érdekelt személy egyszerűen átköltözik egy harmadik államba, vitatható lenne azon joga, hogy öregségi nyugdíja a fenti cikkben megállapított szabályoknak megfelelően kerüljön kiszámításra.

35 Továbbá a végrehajtási rendelet 36. cikke (3) bekezdésének olvasatából egyrészt az következik, hogy öregségi nyugdíj iránti kérelmet olyan személy is benyújthat, aki nem valamely tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, másrészt hogy e kérelmet azon tagállam illetékes intézményéhez kell címezni, amely tagállam jogszabályainak a hatálya alá a kérelmező utoljára tartozott. A közösségi jogalkotó tehát ténylegesen tekintetbe vette a K. D. Chuck helyzetéhez hasonló helyzeteket, aki jelenleg harmadik államban rendelkezik lakóhellyel, és korábban több tagállamban fizetett munkavállalóként járulékot.

36 A fentiekből az következik, hogy a K. D. Chuck helyzetéhez hasonló helyzetben lévő munkavállaló öregségi nyugdíjának kiszámításához a tagállamokban szerzett szolgálati idő összesítésének az 1408/71 rendelet 48. cikkének (2) bekezdésében meghatározott elvét kell alkalmazni.

37 Egyébiránt meg kell állapítani, hogy az utolsó érintett tagállamot nem terheli e nyugdíj valamely harmadik állam területén történő folyósításának kötelezettsége.

38 A főtanácsnokhoz hasonlóan ugyanis meg kell állapítani, hogy noha az 1408/71 rendelet 10. cikke olyan jogot létesít, amely alapján az érintett számára a nyugdíjat bármely tagállamban kötelező kifizetni, sem az említett rendelet, sem egyetlen közösségi jogi rendelkezés nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy harmadik államokban biztosítsák a nyugdíjat. Következésképpen az ilyen öregségi nyugdíj folyósításának gyakorlati módjaira továbbra is az ezen nyugellátás fizetésére kötelezett intézmény szerinti tagállam nemzeti jogi rendelkezései irányadók.

39 Az előzőekben kifejtett észrevételekre tekintettel az előterjesztett kérdésre azt kell válaszolni, hogy az 1408/71 rendelet 48. cikkének (2) bekezdése előírja azon tagállam illetékes intézménye számára, amelynek területén valamely tagállami állampolgár munkavállaló utoljára lakóhellyel rendelkezett, hogy ezen, az öregségi nyugdíj iránti kérelem benyújtásának idején harmadik államban lakóhellyel rendelkező munkavállaló öregségi nyugdíjának kiszámításához ugyanolyan feltételekkel vegye figyelembe az e munkavállaló által valamely másik tagállamban teljesített szolgálati időt, mint ha e munkavállaló továbbra is a Közösség területén rendelkezne lakóhellyel.

A költségekről

40 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendeletnek a 2004. március 31-i 631/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított és naprakésszé tett változata 48. cikkének (2) bekezdése előírja azon tagállam illetékes intézménye számára, amelynek területén valamely tagállami állampolgár munkavállaló utoljára lakóhellyel rendelkezett, hogy ezen, az öregségi nyugdíj iránti kérelem benyújtásának idején harmadik államban lakóhellyel rendelkező munkavállaló öregségi nyugdíjának kiszámításához ugyanolyan feltételekkel vegye figyelembe az e munkavállaló által valamely másik tagállamban teljesített szolgálati időt, mint ha e munkavállaló továbbra is az Európai Közösség területén rendelkezne lakóhellyel.

Aláírások